

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Славия Георгиева Бърлиева , Кирило-Методиевски научен център при
Българската академия на науките

(н.ст., име, презиме, фамилия – акад. дл. в научна организация)

за дисертационен труд за присъждане на научна степен 'доктор на науките'

в област на висше образование 2.Хуманитарни науки

професионално направление... ...2.1. Филология

научна специалност:История и теория на литературата

Автор: доц. д-р Ана Стойкова Стойкова – Институт за литература при БАН

(акад. дл. н.ст., име, презиме, фамилия – научна организация)

Тема: МЪЧЕНИЯТА НА СВ. ГЕОРГИ ПОБЕДОНОСЕЦ В ЮЖНОСЛАВЯНСКАТА
СРЕДНОВЕКОВНА ТРАДИЦИЯ

1. Общо представяне на процедурата и дисертанта

Участвам като член на научното жури в процедурата за присъждане на научната степен 'доктор на науките' на доц. д-р Ана Стойкова Стойкова на основание заповед на директора на Института за литература при БАН. В съответствие с разпоредбите на Правилника за развитие на научния състав на БАН получих в установения срок всички материали, предписани като необходими за процедурата, вкл. дисертационния труд, автореферат и списък на научните публикации на авторката по темата на дисертацията.

Познавам научната продукция на Ана Стойкова от самото начало на нейната научна кариера и без колебание мога да я определя като задълбочен и прецизен учен с голяма професионална компетентност и информираност, и огромна възискателност към собствената си изследователска дейност. Проучванията ѝ върху най-ранните паметниците на старобългарската агиография имат приносен характер и показват ясно дефинирани възможности за иновативност и интердисциплинарност в това специфично изследователско поле. Нейната дългогодишна работа върху свидетелствата за култа на св. Георги в средновековната литературна традиция илюстрира последователността ѝ като учен, който не предпоставя своите тези, а ги формулира с изключителна прецизност и умение да задълбочи постигнатото в нови изследователски перспективи.

Бих искала да отбележа и авторитета, с който се ползва Ана Стойкова сред колегията на палеославистите и византолозите не само в България, но и в Полша, Италия, Сърбия и др. В

Българската академия на науките, където тя е член на различни комисии за колегиална оценка и с компетентността си допринася за развитието на едно широко изследователско поле.

2. Актуалност на тематиката

Трудът на Ана Стойкова без съмнение съответства на съвременните постижения в в една **актуална изследователска област** – проучванията върху агиографските паметници са идентифицирани като работа върху световното културно наследство, част от платформата „Европа в променящия се свят“. И ако европейските финансиращи инструменти не са особено благосклонни към тази област, то малък експеримент във една от пълно-текстовите бази данни (Questia) показва силно и нарастващо присъствие на агиоложки и агиографски материали (9867 след 2000 г., 7574 преди това)-не поради засилено създаване на такива материали, а поради засиления интерес към тях).

Дори и да не беше така, за българските условия този въпрос е направо нерелевантен – едва повече от столетие след Крумбахер ние имаме научно изследване върху славянския текст на Мъчението на св. Георги – не по-малко приносен, представящ многобройните и сложни във връзките си славянски наративи на фона на гръко-латинската и на източната традиция. След появата на фундаменталния труд на Климентина Иванова *Bibliotheca Hagiographica Balcano-Slavica* вече имаме началото и на едно интегрално „досие“ на светец – това на св. Георги, макар и само в тази част, която отразява църковната прослава на светеца чрез агиографските текстове от балканските кирилски ръкописи.

3. Познаване на проблема

Едно от достойнствата на труда е именно задълбоченото познаване на проблематиката – авторката успява да намери най-представителната част на огромния литературен материал, посветен на св. Георги, да го систематизира и представи като част от общохристиянския култ, стъпвайки на впечатляващо голям обем предшествващи изследвания. По прецизен и критичен начин са представени изследваният на Крумбахер върху гръцките варианти на мъчението на св. Георги, актуализирани с данните от съвремените проучвания по темата (напр. въведени са текстовете, открити десетилетия след Крумбахер в набатейските папируси от Нисана). Подробно и компетентно е представена латиноезичната традиция на *Passio prima*, започвайки от Псевдогеласиевия списък на забранените и разрешените книги от 4-6 в. Тук биха могли да се добавят и сведенията на Теодор Перигета (530 г.) – само за пълнота на този толкова изчерпателен преглед. По отношение на археографските бележки могат да се направят малки уточнения, които да ги осъвременят и да направят „намираеми“ за читателя споменаваните ръкописи. Списъкът на използваните ръкописи, съдържащ въведените сигли и разгърнатите описания към тях, облекчава и читателя, а и авторката, спасявайки я от някои иначе неизбежни повторения. Чрез него става възможно и по-доброто разграничаване на редакции/версии и преписи. Ориенталските преписи са също подобаващо описани и представляват интересно и необходимо уточнение към цялата панорама. Дори в тази „несъщинска част“ на

проучването си Ана Стойкова има принос – тя въвежда в научно обръщение един останал извън вниманието на изследователите кратък текст на мъчението на св. Георги на арабски език.

4. Методика на изследването

Дисертацията на Ана Стойкова е изградена чрез успешното прилагане на богат мултидисциплинарен изследователски инструментариум, с който тя обогатява най-добрите традиции на историко – филологическото изследване с тези на агиологията, Тя успешно създава славянски паралел на знаменателни трудове върху латинските и гръцки паметници на култа на св. Георги, въвеждайки нов подход за изследване на агиографските творби, почиващ на многопластов филологически и културно исторически анализ.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Чрез своя дисертационен труд Ана Стойкова предоставя на медиевистичната общност изключително прецизно систематизиран труд с много приноси. Без съмнение най-големите от тях се отнасят славянската традиция и въвеждането в научно обръщение на южнославянските текстове на Ранното мъчение на св. Георги и то поставени в контекста на византийската традиция, на латинските и ориенталските версии. Така се постига възможността за съществено реконструиране на първоначалния гръцки текст. Идентифицирането на преводите в южнославянската традиция на текста дава възможност да се проследят недостигнали до нас етапи от историята на гръцкия текст. Немалък принос е изследването на този паметник като продуктивен модел, свързан с библейските текстове, апокрифите и различни литературни творби от периода на Късната античност и Ранното средновековие. Изключително значимо е публикуването на всички южнославянски текстове на агиографски произведения за св. Георги.

7. Автореферат

Авторефератът отразява с необходимата пълнота избора на изследователската тема, формулировката ѝ, целите и предпочетените методологически подходи. Резюмирани са подробно основните части на работата, които дават отлична представа за структурата и съдържанието на дисертацията. Заключение то адекватно отразява получените резултати и направените изводи. Много добре са формулирани научните приноси на дисертацията, към които са приложени и останалите публикации на авторката по темата

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Разгледаният труд не остави в мен никакво съмнение, че е фундаментален принос към агиологията. Той без очевидно ще бъде издаден в скоро време, но би трябвало всяка част да бъде придружавана от обширно резюме на английски език, за да намери по-адекватно място в изследванията на агиографските текстове. Силно се надявам, че И-тът за литература ще подкрепи Ана Стойкова при представянето на проект за превод на труда ѝ на англ. език и при

предлагането му за отпечатване в най-престижната агиоложка поредица Subsidia Hagiographica на Обществото на боландистите в Брюксел.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

С настоящето становище най-настоятелно препоръчвам на **Ана Стойкова Стойкова** да бъде присъдена научната степен „доктор на науките“ за дисертационния ѝ труд “**МЪЧЕНИЯТА НА СВ. ГЕОРГИ ПОБЕДОНОСЕЦ В ЮЖНОСЛАВЯНСКАТА СРЕДНО-ВЕКОВНА ТРАДИЦИЯ**” и постигнатите резултати и приноси. Този труд, както и останалите материали, представени в процедурата, напълно съответстват на изискванията на ЗРАСБ, на Правилника за приложението му в БАН и на специфичните изисквания на Института за литература при БАН.

София, 2 октомври 2015 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Славия Бърлиева)